

neeseen tuntemukseen, empiirisen aineiston systemaattiseen keräämiseen sekä tutkimusmenetelmien monipuoliseen käyttöön. Mökkeilyn tutkimukseen Pitkäsän väitöskirja on hyvä avaus, mutta

kuten tekijäkin toteaa, syventämiseen on vielä tarvetta. Niin hallinnolliset kuviot kuin elämäntavalliset ja sosio-kulttuuriset muutokset kaipaavat kriittistäkin lisätutkimusta.

Anja Nygren

Monitasoinen metsien hallinta

Simo Sarkki:

'Site strikes back': multi-level forest governance and participation in northern Finland, Acta Universitatis Ouluensis B Humaniora 102, Oulu, 2011. (114 s. ja artikkelit)

Simo Sarkin väitöskirja käsittelee osallistumisen, osallistamisen ja vastarinnan problematiikkaa monitasoisen ympäristöhallinnan kehyksessä Pohjois-Suomen metsä- ja suojelualuekysymyksiin liittyen. Työssä on analysoitu useita eri tapaustutkimuksia Mallan luonnonpuistosta Oulangan kansallispuistoon, Pallas-Yllästunturin kansallispuistoon sekä Muonion, Liperinsuon ja Ivalon metsäkonflikteihin. Tutkimus perustuu vuosina 2005–2010 kerättyyn haastatteluaineistoon, jota täydennetään metsänhallintaan liittyvän dokumenttiaineiston analyysillä. Väitöskirja käsittää neljä tieteellisissä sarjoissa julkaistua artikkelia, yhden artikkelikäsi-kirjoituksen sekä tiivistelmä-osuuden.

Sarkin tutkimusaihe liikkuu laajasti paitsi ympäristöantropologian ennen kaikkea yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen maastossa. Monitasoinen ympäristöhallinta on suhteellisen tuore tutkimusaihe, eikä sitä ole juurikaan käsitelty konventionaalisessa antropologisessa tutkimuksessa. Sarkin työ on sekä aiheeltaan että kysymyksenasettelultaan kunnianhimoinen ja haastava.

Sarkin tutkimusongelma on monipolvinen. Tiivistelmän alussa yhtenä keskeisenä tutkimusongelmana nähdään ympäristöhallintaan liittyvä vastarinta, toisaalla tiivistelmässä keskeiseksi tutkimusongelmaksi nostetaan paikallinen osallistuminen metsä- ja ympäristöhallinnassa, kun taas myöhemmin painopiste siirtyy yhä vahvemmin monitasoiseen ympäristöhallintaan. Tutkimusongelma on relevantti sekä tutkimuksellisesti että metsä- ja suojelualueisiin liittyvän poliittisen päätöksenteon ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen kannalta. Kysymyksenasettelun tarkempi selvittäminen olisi kuitenkin auttanut lukijaa hahmottamaan paremmin sekä aihepiiriltään että

tutkittavilta tapauksiltaan laajan ja heterogeenisen väitöskirjatyön lähtökohtia.

Myös työn teoreettinen viitekehys on laaja ja monisyinen. Ensimmäisessä artikkelissa käytetään apuna Fikret Berkesin adaptaatioteoreettisia yhteishallintaan liittyviä näkemyksiä. Nämä näkemykset ovat saaneet suhteellisen vähän kannatusta viimeaikaisessa antropologisessa sekä muussa yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa johtuen ennen kaikkea niiden melko ohuesta tavasta jäsentää luonnonvarojen pääsyyn, kontrolliin ja hallintaan liittyviä kysymyksiä. Artikkelin nojaa myös putnamilaiseen käsitykseen sosiaalisesta pääomasta, jota on viime aikoina kritisoitu ennen kaikkea siitä, ettei se ota riittävästi huomioon luonnonvarojen hallintaan liittyvien valtasuhteiden monimuotoisuutta. Toisessa artikkelissa analysoidaan sertifioidun luontomatkailun sosiokulttuurista ja institutionaalista kestävyttä. Artikkelin teoreettinen viitekehys liikkuu melko yleisellä tasolla konfliktien hallinnan kentässä. Tässä artikkelissa olisi yhteiskunnallisen ympäristötutkimuksen laajaa sertifiointeihin ja turismiin liittyvää poliittisen ekonomin ja poliittisen ekologian teoreettista kirjallisuutta voinut käyttää ehkä vahvemmin hyödyksi.

Kolmannessa artikkelissa hahmotellaan teoreettiseksi viitekehyyksiä kognitiivinen antropologia, joskaan viitekehystä ei sen selkeämmin pureta auki. Neljännessä artikkelissa käytetään latourilaisista toimija-verkostoteoriaa (ANT-teoria). Artikkelin alussa esitettyä, latourilaisittain keskeistä näkemystä muiden toimijoiden kuin ihmisten merkittävästä vaikutuksesta ympäristökysymysten rakentamiseen ei kuitenkaan täysin lunasteta aineiston analyysissä. Viides artikkeli pohjaa kriittiseen suojelututkimukseen, jota vahvistetaan etsimällä

suojeluun liittyviä myönteisiä yhteistoiminnan ja yhdessä oppimisen muotoja.

Sarkki osoittaa työssään laajaa kiinnostusta yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen teoreettiseen kenttään. Koska työn teoreettiset lähtökohdat ovat moninaiset ja eri artikkelit pohjaavat osittain erisuuntaisiin teoreettisiin kehyksiin, olisi työn teoreettista viitekehystä voinut kenties tiivistelmä-osuudessa selvittää nykyistä tarkemmin. Tämä olisi tarjonnut lukijalle huomattavasti selkeämmän kuvan työn teoreettisista painotuksista ja siitä, mitä uutta annettavaa työllä on teoreettisesti ympäristöantropologiselle ja yhteiskuntatieteelliselle ympäristötutkimukselle. Koska keskeisinä tutkimusaiheina ovat ympäristöhallinta sekä tähän liittyvät metsä- ja suojelualuekiistat, olisi eri toimijoiden ja instituutioiden välisiä tieto- ja valtasuhteita voinut teoretisoida tarkemmin. Erityisesti antropologisesti sekä maantieteellisesti orientoituneessa poliittisessa ekologiassa metsä- ja suojelualuekonflikteihin liittyvä teoreettinen kirjallisuus on varsin laajaa.

Sarkin tutkimusaineisto on kokonaisuudessaan laaja ja se käsittelee lukuisia eri toimijaryhmiä ja instituutioita. Tutkittavia tapauksia on kaiken kaikkiaan kahdeksan. Aineiston keruuseen liittyviä haasteita sekä tutkijan omaa asemoitumista suhteessa tutkimusaiheeseen sekä tutkimuksen kohteena oleviin toimijoihin ja instituutioihin olisi ollut kiintoisaa reflektoida nykyistä tarkemmin, varsinkin kun kyseessä on antropologian alaan kuuluva väitöskirjatyo.

Koska työ pohjautuu useaan toisistaan poikkeavaan tapaustutkimukseen, yksittäisten tapausten kohdalta aineisto jää paikoin jonkin verran suppeaksi. Esimerkiksi Liperinsuon konfliktista on tehty kymmenen ja Oulangan kansallispuistoon liittyvistä kiistoista yksitoista temaattista haastattelua. Koska nämä haastattelut kattavat lukuisia eri toimijaryhmiä, tarkoittanee tämä käytännössä sitä, että kustakin toimijaryhmästä (esim. paikalliset poromiehet tai luonnonsuojelujärjestöjen edustajat) on tehty ainoastaan muutama haastattelu. Tämä herättää kysymyksiä siitä, miten hyvin esimerkiksi paikallisten toimijoiden moninaisuus on pystytty ottamaan huomioon. Myöskään sukupuolen, sosiaalisen identiteetin, etnisyyden tai yhteiskunnallisen aseman aiheuttamia näkemyseroja ei voi kovin tarkasti tuoda esille näin suppeasta tapauskohtaisesta aineistosta.

Erityisen tärkeää olisi ollut tietää, millaisia ovat paikallisten matkailuyrittäjien näkemykset kansallispuiston hallintaan liittyvistä asioista. Tätä olisi ollut tärkeä purkaa auki etenkin Oulangan kansallispuistoa koskien. Nykyisessä muodossaan työssä esitetään paikalliset matkailuyrittäjät melko yhtenäisessä kategoriassa ”paikalliset ihmiset” pohjimatta sitä, miten paikallisten turistikyrittäjien näkemykset kenties poikkeavat paikallisten porotalouden harjoittajien tai metsästäjien näkemyksistä. Toisinaan matkailuyrittäjät on rajattu tarkastelusta lähes kokonaan pois. Ottaen huomioon, että tiettyillä tapaustutkimusalueilla monet paikalliset ihmiset ovat merkittävästi mukana luontomatkaailun toteuttamisessa, on harmillista, että analyysin painopiste on lähes kokonaan porotalouden ja metsästyksen harjoittajissa. Koska työ käsittelee monitasoisista ympäristöhallintaa, sertifioitua turismiin liittyviä reunaehtoja ja kriteereitä sekä paikallisten yrittäjien linkkiytymistä kansainväliseen turismiin olisi voinut myös analysoida tarkemmin.

Sarkki on perehtynyt ansiokkaasti suomalaisen metsä- ja ympäristösektorin historiallisiin muutoksiin ja institutionaalisiin mekanismeihin. Tutkimuksessa käytetään laajalti hyväksi suomalaisen metsä- ja ympäristöpolitiikkaan liittyviä hallinnollisia dokumentteja. Myös pohjoisen Suomen luontomatkaailuun liittyviin raportteihin on perehdytty monipuolisesti. Kaiken kaikkiaan Sarkki käyttää väitöskirjatyössään laajasti yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen lähteitä. Paikoin varsinkin teoreettiseen kirjallisuuteen viitataan hieman väljästi selittämättä kunnolla, mitä kyseinen tutkija on aiheesta tarkkaan ottaen sanonut ja miten kyseisen tutkijan teoreettinen argumentaatio liittyy Sarkin omiin teoreettisiin ideoihin tai tutkimustuloksiin.

Kokonaisuutena Simo Sarkin väitöskirja piirtää monipolvisen kuvan pohjoisen Suomen metsä- ja ympäristökiistoista sekä paikallisten ihmisten osallistumisesta, osallistumattomuudesta ja vastaiskuista liittyen monikerroksiseen metsä- ja ympäristöhallintaan. Sarkki osoittaa työssä laajaa perehtyneisyyttä suomalaisen metsäpolitiikkaan sekä kansainväliseen, metsäkiistoja ja osallistavaa metsien hallintaa koskevaan kirjallisuuteen. Työn tapaustutkimukset ovat kukin relevantteja ympäristöhallinnan kannalta. Työ on kiinnostava avaus sekä tutkimuksellisesti että suomalaisen metsäpolitiikkaan ja ympäristöhallintaan liittyvän yhteiskunnallisen keskustelun kannalta.